

OPAS VANHAN RAKENNUKSEN MAALAUSTYÖN OSTAJALLE

Maalarimestari

Kaisa Laakso-Kantonen

Oppaan tekijät:

Tekstit: Juha Valtanen, Kaisa Laakso-Kantonen

Valokuvat: Kaisa Laakso-Kantonen, Andreja Valtanen, Vesa Valtanen

Taitto ja graafinen suunnittelu: Andreja Valtanen, Idus Oy

Alkusanat

Kotimaakunnassani Päijät-Hämeessä on suhtautuminen vanhoihin rakennuksiin muuttunut kiitettävästi. Minutkin palautti pääkaupunkiseudulta kotikonnuilleni mielenkiintoinen projekti, Sysmän vanhan teatteritalon kunnostaminen. Siitä asti leipä on löytynyt vanhojen rakennusten maalauksesta ja kunnostuksesta. Kokemusta on karttunut kohteiden ja asiakkaiden mukana. Jokainen toimeksianto on ollut arvokas ja ainutkertainen tehtävä, joka on juurruttanut minuun nöyryyttä ja arvontoa suomalaista rakennusperintöä kohtaan.

Keskusteluissa asiakkaideni kanssa olen huomannut, että apua tarvitaan paitsi käytännön töissä niin myös kunnostukseen liittyvien tavoitteiden asettamisessa ja oikeiden materiaalien valinnassa. Vanhat rakennukset on tehty ”maalaisjärkeä käyttäen” ja niin tulisi tehdä kunnostuskin – vain niiltä osin kuin se on tarpeellista ja talon luonteelle sopivaa.

Tämä opas on tarkoitettu kaikille niille, jotka ovat kiinnostuneita vanhan kiinteistönsä maalaamisesta ja kunnostamisesta. Toivon, että se antaa vinkkejä ja virikkeitä siitä miten monisyistä asiaa tulee lähestyä ja rohkaistaa teitä kääntymään asiantuntijoiden puoleen.

Kaisa Laakso-Kantonen
maalarimestari
Sysmä

Sisällysluettelo

- s. 5 1. Suunnittelu
 - 1.1. Rakennuksen arviointi
- s. 6 1.2. Tavoitteen asettaminen ja aikataulut
- s. 10 3. Tarjousvaihe
 - 3.1. Tarjouspyyntö
 - s. 12 3.2. Tarjous
- s. 14 4. Vanhoista ikkunoista ja muista irto-osista
 - s. 17 4.2 Ovet
- s. 20 5. Kunnostuksen perusteellisuudesta
- s. 22 6. Maalaus- ja pintakäsittelytöiden järjestelyistä
- s. 23 7. Perinnemaaleista
- s. 24 Termejä
- s. 25 Rakennuksen osia
- s. 28 Tarjouspyyntölomake

1. Suunnittelu

1.1. Rakennuksen arviointi

Vanhan rakennuksen maalaus- ja kunnostustöiden aloittaminen herättää yleensä monenlaisia kysymyksiä mm. kustannuksista, materiaaleista sekä uuden ja vanhan yhdistämisestä. Kunnostamisen pohjatyö onkin tehtävä kunnolla, koska sukupolvia säilynyt arvorakennus voidaan tervellä huonolla remontilla yhtä hyvin kuin sen laiminlyönnilläkin.

Maalausta edeltää usein muita kunnostustöitä, sillä uuden maalipinnan alle ei voi jättää lahomaan huonokuntoisia puuosia. Hirsitaloa joudutaan usein nostamaan ja kengittämään eli alimmat lahonneet puut uusitaan tuoreilla hirsillä. Ikkunat puitteineen ja ovet pielineen ja heloineen ovat entisöintiä ja muuta erityisosaamista vaativia kriittisiä kohteita. Monenlaista muutakin kohtamista voi ilmetä sisällä ja ulkona.

Maalustöiden aloittaminen edellyttää lisäksi perusteellista perehtymistä rakennuksen tulevaan käyttöön esim. keittiönvarustuksen, tietotekniikan tai lukituksen (turvallisuuden) osalta. Etukäteen tehtävän arvioinnin yhteydessä nousee esille monia talon toimivuuteen liittyviä ajatuksia, jotka on hyvä ennakoida turhien töiden ja kustannusten välttämiseksi.

Maalarin suorittamaa toimenpiteiden arviointia voidaan pitää rakennuksen silmämääräisenä kuntotarkastuksena. Sen aikana kartoitetaan mm. mahdollisia vaurioita, kuten esim. katon kuntoa, perustuksia, vesijohtojen, viemärien tai sähköjohtojen tilaa sekä tarkastellaan kaikkien puurakenteiden eheyttä.

Myös rakennusten historia, pihapiiri ja miljöö laajemminkin kiinnostavat asiantuntevaa perinnemaalaria. Vanhat rakennukset ovat sopeutuneet omalla tavallaan ympäristöönsä ja maisemaansa. Niiden omaleimaiset rakennustekniikat ja sisustukset kuvaavat valmistumisaikansa ja sen jälkeisiä tyyliä ja kauneushanteita. On tietenkin hyvä asia, jos talo elää edelleen symbioosissa ympäristönsä kanssa ja siinä saadaan säilymään muistumia edellisten asukkaiden ja sukupolvien työstä ja tarpeista.

Toimenpiteiden arviointia helpottavat:

- Maalarin käynti paikan päällä
- Vanhat mitta- ja asemapiirroksat (usein sinikopioita)
- Vanhat valokuvat
- Valokuvat sisältä ja ulkoa (myös ullakolta ja alapohjasta)
- Tapetti- ym. materiaalinäytteet

1. Tärkeä vinkki!

Perinnemaalari tuntee useimmat tiedonhankintakanavat ja kulttuuri-perinnön vaalimiseen liittyvät avustukset. Käytä perinnemaalaria paperisoturiansi, niin hän maksaa itseään takasin jo suunnitteluvaiheessa

1.2. Tavoitteen asettaminen ja aikataulut

Vanhalla rakennuksella on omat oikkunsa. Arvioinnista huolimatta suunnittelua ja pientä säätämistä joudutaan tekemään sekä ennen maalausprojektin alkamista että myös sen kestäessä. Mutta mitä paremmin toimenpiteitä on jo ennakkolta mietitty, niin sitä vähemmän tulee vastaan harmillisia yllätyksiä.

Suunnittelun avainkysymykset liittyvät haluttuun lopputulokseen ja tavoitteeseen. Oletko entistämässä, kunnostamassa vai tekemässä vanhaan uutta? Myös projektin realistisuutta on hyvä puntaroida, ts. vastaavtko suunnitelmat talon tulevaa käyttöä, sen arvoa ja käytettävissä olevia henkilö- ja taloudellisia resursseja. Lisäksi on hyvä pohtia sitä kuinka työt jaksotetaan. Tehdäänkö kaikki jo samana kesänä? Moni hyvä hanke on jäänyt puolitiehen liian suuren työmäärän ja rahanmenon uuvuttamana.

Entistäminen tarkoittaa käytännössä sitä, että tavoitteena on palauttaa rakennus siihen kuntoon tai ulkonäköön joka sillä alunperin tai joskus elinkaarensa aikana on ollut. Entistämisessä käytetään mahdollisimman paljon alkuperäisiä osia ja materiaaleja.

Kunnostuksen tavoitteet voidaan asettaa hieman väljemmin. Maalipintoina ja tapettikerroksina paljastuvat jäljet ovat talon entisten isäntien tekemiä kunnostuksia. Kunnostaja voi vapaammin valita vanhoista kerroksista mieluisimmat ja yhdistellä eri aikakausilta peräisin olevia värejä, materiaaleja ja osia keskenään.

Uudistuksissa puolestaan modernisoidaan vanhaa rakennusta nykyisiä vaatimuksia vastaavaksi. Tyyppillinen uudistushanke on esim. nykyaikaisen keittiötekniikan tuominen vanhaan hirsirakennukseen.

Saarela Sysmä, 1884

Vuonna 1884 rakennettu nikkarityylinen huvila Sysmän Suopellossa. Talo oli muilta osin säilynyt hyvin, mutta ikkunoiden ja ovien koristeelliset ylälaudat on jouduttu tekemään uudelleen vanhojen mallien mukaan. Hirsiseiniä maalauksessa on käytetty Sateenkaari Perinnetaito Oy:n falunpunaista punamultamaalia. Veranta ja parveke on maalattu petroliöljymaalilla.

Suunnittelu koskee tavoitteiden lisäksi myös aikatauluja. Työn mitoittaminen vaikkapa yhden suven kes-täväksi savotaksi on oleellista sekä ammattilaisten että omalta kannalta. Maalaus- ja kunnostuspuuhissa tuppaa aina tulemaan kiire. Työvaiheiden mitoituksessa on hyvä ottaa huomioon mm. väistämättömät sadepäivät, telineiden purkamiset ja pystytykset, tarpeiden hankkiminen ja täydentäminen sekä eri työ-vaiheiden väliset joustovarot. Jos kiinteistönomistaja aikoo lisäksi tehdä jotain työvaiheita tai hankintoja itse, niin nämäkin askareet on sovittava kokonaisuuteen.

Maalauksessa ja kunnostuksessa tarvittavat materiaalit ratkeavat suunnitteluvai-heessa ja tavoitteita tarkastellessa. Pääsääntöisesti vanha rakennus ei ota päälle uutta kolttua. Hirsipinnat on entisinä aikoina maalattu puna- tai keltamultamaalilla. Jos kysymyksessä on höylätty tai sileäm-mäksi sahattu pinta, niin on luontevaa käyttää perinteisiä pellavaöljy-tai petroliöljymaaleja. Joka tapauksessa vanhoilla perinteisillä resepteil-lä luonnonaineista tehdyt maalit sopivat puupintaan erinomaisesti. Ne patinoituvat kauniista vanhetessaan ja muodostavat harmonisen yhtey-den suomalaiseen luontoon ja maisemaan.

2 Tärkeä vinkki!

Maalien lisäksi myös muut mate-riaalit on myös syytä budjetoida. Ammattilaisella on yleensä parempi tuntemus ja vakiintuneet hankinta-kanavat. Perinnemaalarin käyttä-minen maksaa itseään takaisin jo hankintojen vaiheessa.

Sillankorva Sotkamo, 1867

Vanhoja rakennuksia maalattaessa tai kunnostettaessa ei suinkaan ole käytettävissä rajattomasti erilaisia värisä-vyjä tai muita materiaaleja. On parasta tyytyä niihin aineksiin joita on alupe-rinkin käytetty.

Sillankorvan tilan päärakennus Sotka-mossa on valmistunut vuonna 1867. Sen kunnostustöiden yhteydessä on rakennuksen huonokuntoinen vuori-lautaverhous uusittu ja maalattu kel-taokran värisellä öljymaalilla. Lisäksi alin, lahonnut hirsikerros poistettiin ja rakennus kengitettiin paikan päällä piilutulla tuoreella hirrellä.

Vanhoissa rakennuksissa on useita maalikerroksia. Tuorein kerros voi olla vedetty lateksilla tai alkydimaalilla. Teknokemiallinen maali hilseilee vanhetessaan. Puupinta voi olla vuosiakin kostea tiiviin maalikuoren alla (kuva yllä). Maali poistetaan varovasti harjaamalla. Kolot ja raot täytetään hartsipitoisella puukitillä ennen päälle maalaamista.

Perusteellisellakaan kunnostuksella ei vanhasta kuluneesta pinnasta saada uudennäköistä. Pinnassa näkyvät sään esiin kuluttamat puun syyt, vanhat korjaukset ja uudemmat paikkaukset. Jos vanha "patina" häiritsee ja rakennuksen kulumisesta tulee taakka, niin lienee järkevää hankkia uusi talo.

Suunnittelijan muistilista

- *Teetä toimenpiteiden arviointi jo remonttia edeltävänä syksynä. Silloin on aikaa miettiä erilaisia ratkaisuja ja hakea avustuksia!*
- *Päätä tavoitteletko rakennuksen entisöintiä, kunnostamista tai uudistuksia?*
- *Mieti onko lopputuloksena jokin rakennuksen mennyt vaihe tai tyyliuunta:*
- *Selvitä millaisilla materiaaleilla tavoitteeseen pyritään: aidot osat ja maalit, vanhaa ja uutta aistikaasti sulassa sovussa sekaisin vai kaikki uusiksi?*
- *Tarkista onko kaikki tiedot käytettävissäsi ja avustushakemukset täytetty ja lähetetty?*

Lopussa on lista niistä linkeistä, tahoista, virastoista jne., joilta saa neuvoja ja ohjeita arvokennusten kunnostuksiin ja kunnostusten rahallisiin avustuksiin.

3. Tarjousvaihe

3.1. Tarjouspyyntö

Kun suunnitteluvaihe on tehty riittävän tarkasti, niin on aika pyytää maalarin tarjoust. Tarjouspyyntö on tärkeä siksi, että ammattilainen ymmärtää selkeästi mitä häneltä vaaditaan, millä perusteella hän työnsä hinnoittelee ja missä ajassa sen suorittaa. Lisäksi tarjousten pyytäminen usealta kandidaatilta kertoo hintaerot ja myös halukkuuden ottaa tehtävä vastaan.

Tarjouspyyntöön sisällytetään tiivistetysti suunnitteluvaiheen aikana kerätty tietous tavoitteista, materiaaleista, aikatauluista ja muista valmisteluista (kts. tarjouspyyntölomake). Tarjouspyyntö ja tarjous ovat aina kirjallisia. Epämääräisiin puheisiin hinnoista tai suuntaa antaviin murahduksiin hommien aloitamisesta ei nykyisinä kiireisinä aikoina kannata suhtautua vakavasti.

Rakennuskokonaisuus vaatii usein usean erikoistuneen ammattilaisen panosta. Tarjouspyyntövaiheessa on hyvä kysyä maalariilta, voiko hän hoitaa koko urakan hallinnoinnin ts. yksi ammattilainen hankkii muut palvelut omalta alihankintaverkostoltaan ja vastaa kokonaisuudesta. Tämä on helpoin tapa, koska silloin voidaan edetä yhdellä tarjouspyynnöllä yhden henkilön kanssa.

Vaihtoehtoisessa tapauksessa kukin työ kilpailutetaan erikseen.

3 Tärkeä vinkki!

Perinnemaalari on käytössään luotettavat ja vakiintuneet yhteistyökumppanit ja valmiiksi tingity hinnat. Perinnemaalari maksaa itseään takaisin jo tarjouspyyntövaiheessa.

Heikkilän talo Sysmä

Heikkilän talon kunnostustyöhön osallistui monitaitoinen osaajaverkosto. Arvo- kas talo on saanut päälle komean katon ja uutta tekniikkaa on sovitettu lämmön- lähteeksi. Ilmalämpöpumppu sopii oival- lisesti hirsirakennuksen peruslämmön- tuottajaksi. Sen asennus ei vaadi suuria teknisiä läpivientejä tai sähköasennuksia.

Tarjouspyynnössä on tärkeää:

- *Tarjouksen pyytäjä saa hyviä ja vertailukelpoisia tarjouksia.*
- *Tarjouksen pyytäjä saa käyttöönsä motivoituneen ammattilaisen tai työryhmän.*
- *Kunnostuksen ostaja ja toteuttaja puhuvat "samaa kieltä".*
- *Kiinteistön omistaja on paneutunut asiaan huolellisesti ja on tosissaan.*
- *Avustusten hakemiseen tarvittavat tiedot ovat käytettävissä.*

Peltikatollekin on omat ympäristöyön- teiset perinnemaalinsa. Maalarin turva- järjestelyjen on oltava näissä hommissa kunnossa.

3.2. Tarjous

Tarjouksia tarkasteltaessa ja vertailtaessa on syytä tutkia niiden yhdenpitävyyttä. Eli luvataanko niissä samoja töitä vai vaikuttavatko tarjoukset kuin eri puusta tehdyiltä. Raha on se mikä useimmiten ratkaisee, mutta pelkkä hintojen vertailu voi johtaa pahastikin harhaan.

Vaikka tarjouspyynnössä on määritelty esim. maalit ja työtavat, niin niiden kanssa kannattaa olla yhä tarkkana. Monet ammattilaisetkin suosittelevat hirsipintaan teknokemiallisia maaleja. Ne nopeuttavat kylläkin heidän työtään mutta synteettinen lopputulos on hirsitalon dopingia - äkkikiilto ja pikarapistuminen.

Vanhaa arvostava maalari tarjoaa perinteisiä materiaaleja, maaleja ja työtapoja. On tärkeämpää miten maalipinta ikäännyy, kuin miltä se näyttää aivan uutena. Luonnonmukainen ja vapaasti hengittävä pinta vanhenee koko alataan tasaisen kauniisti. Perinnemaalit eivät myöskään muodosta puun pinnalle tiivistä kalvoa, joka jättää kosteuden rakenteisiin ja rakennuksen sisään mädättäen ja turmellen sen ajan oloon.

Tarjous on hyvä käydä aina läpi tarjoajan kanssa. Siinä saattaa olla sellaisia seikkoja jotka eivät avaudu maallikolle. Lisäksi tällä tavalla varmistetaan se, että molemmat osapuolet ovat ymmärtäneet vastuut, velvollisuudet, termit ja tavoitteet samalla tavalla.

Joitakin asioita on lähes mahdotonta sopia tarkalleen. Esim. työhön menevä aika riippuu projektikokonaisuudesta ja vastaantulevista kohteista. Joskus töitä saattaa hidastuttaa maalinhakureissu, joskus sadekuuro. Myös rakennuksessa työskentelevät putki- tai sähkömiehet tarvitsevat oman tilansa ja aikansa.

Tilajankin tarpeet muuttuvat usein kunnostustyön aikana. Nälkä kasvaa syödessä: "Vetäistäänpäs tuo katto ensin ja mennään sitten vasta seinälle". Projektit ovatkin usein vaihe vaiheelta eteneviä, uusia päätöksiä ja palaverieja vaativia kokonaisuuksia.

4 Tärkeä vinkki!

Kaikenlaisiin muutoksiin ja päätöksentekoon pitää varautua niin henkisesti kuin taloudellisestikin. Perinnemaalari on luotettava yhteistyökumppani! Hän kertoo työn etenemisestä tai kysyy lupaa muutoksiin mm. lähettämällä kuvia sähköpostilla. Perinnemaalari maksaa itseään takaisin työn jokaisessa vaiheessa.

Tarjouksessa on oltava ainakin:

- Työn toteuttajat (maalari + alihankkijat),
- Aikataulu,
- Maalit,
- Muut tarveaineet (pesuaineet, teipit, liimat, liisterit, puu, tapetti),
- Työtavat,
- Tarvittavat järjestelyt (kuljetukset, telineet).

Kanttorila Sysmä

Kanttorilan kunnostus eteni hienosti suunnitelmien mukaan. Kanttorila on saanut uudet asukkaat, jotka viihtyvät perinteikkään kirkollisessa ilmapiirissä ja kauniissa itä-hämäläismiljöössä.

4. Vanhoista ikkunoista ja muista irto-osista

4.1. Ikkunoista

Ikkunat ovat rakennuksen sielun peili. Ennen ne olivat talon kallein osa, kenties ainoa mihin oli käytetty oikeaa rahaa. Ja arvokkaita ne ovat edelleenkin, varsinkin jos tallella on vielä vanhoja, puhallettuja ikkunaruujuja ja alkuperäinen ruutujako.

Ikkunat on hyvä tutkia ennen maalausta mm. lahovaurioiden, kulumisen ja vetoisuuden selvittämiseksi. Varsinkin puitteet ovat, karmeja useammin, alttiita vuosien ja sään kulutukselle. Varsinkin eteläpuolella puitteet ovat usein paljaan harmaat ja nukkaiset. Ne on hiottava ja maalattava uudelleen.

Ikkunoiden jako on usein muuttunut, jopa moneen kertaan. Niitä on voitu ehostaa ja kunnostaa matkan varrella monestikin, mutta onneksi vanhan kansan karmit ja puitteet on tehty parhaasta tavarasta, tiheäsyisestä ja kovasta petäjästä.

Jos jossain vaiheessa uusitut ikkunat halutaan korvata historialliseen tyyliin sopivalla tai rakennuksen ilmeeseen istuvalla mallilla, niin niitä voi etsiä esim. purkurakennuksista, rakennusapteekeista tai tietenkin Kaisalta Sysmän keskustasta. Tärkeää näitä aarteita hyödynnettäessä on löytää niihin antaumuksella suhtautuva tekijä joka osaa arvioida osien käyttömahdollisuudet tarkoitettuun kohteeseen.

Ikkunoista tutkitaan

- *Karmit ja puitteet, onko niissä lahoa ja ovatko ne suorassa?*
- *Maalauksen tila, onko maali lohkeillut tai kulunut kokonaan jne?*
- *Kittaus, ovatko lasit paikallaan vai liikkuvatko ruudut puitteissaan?*
- *Helat, onko ruostetta ja puuttuuko ruuveja?*
- *Puitteiden tilkitsemisraot ja vetoisuus!*

Arvokkaan ikkunan korjauksen ideana on aina tehdä se vähin muutoksin. Puu vanhenee eli harmaantuu, nukkaantuu ja halkeilee eri tahtia talon eri puolilla. Niinpä ikkunoiden korjaustarvekin on erilainen - eteläpuolella ensin. Kulmaliitoksia joudutaan usein avaamaan ja paikkaamaan sydänpuulla. Puitteita oikeistaessa on lasit aina irrotettava.

5 Tärkeä vinkki!

Maalarimestari Kaisalla on Sysmässä oma ikkuna- ja ovivarasto, josta voi saada virikkeitä tai hankkia vanhoja osia omaan projektiinsa. Perinemaalari maksaa itseään takaisin, koska hän tuntee vanhan tavarain arvon ja aseman.

4.2 Ovet

Ikkunoiden lisäksi ovet ovat olleet puutalojen toinen arkkitehtoninen komistus. Niihin on tallentunut paikkakunnan nikkariperinnettä ja sepän pajan parasta osaamista. Ulko-ovet jaetaan karkeasti lauta-, laaka- ja peilioviin. Ovet ovat kovaa ja kestävää kitukasvuista petäjää. Niillä on usein takanaan sukupolvien maalaushistoria ja lukuisia maalikerroksia. Niinpä ne joudutaan pesemään soodaliuksella, harjaamaan tai kaapimaan - ainakin vuorilistat, kynnyks ja helat.

Suurimmat rakenteelliset vauriot johtuvat kosteuden ja sateen pääsystä ytimeen laudanrakojen tai listojen kautta. Öljymaalilla maalatut pinnat päästävät kuivuessaan sisään imeytyneen kosteuden ulos ja kestävät hyvin sateen ja auringon kulutusta.

Kehykselliset peiliovet yleistyivät 1800-luvulla. Värien valinnassa tarkastellaan rakennuskokonaisuutta ja pyritään mahdollisimman lähelle alkuperäisiä värisävyjä. Peiliovien maalauksissa on oma tarkka tyjärjestyksensä.

Ovista tutkitaan

- Maalipinta, vanha maalin poistaminen ja alkuperäinen maalikerros.
- Oven sulkeutuminen, avautuminen ja tiivistys.
- Karmien ja kynnysten kuluminen tai lahoaminen.
- Lukkojen ja saranoiden kunto.

Ulko-ovet ovat sään armoilla eniten alaosastaan. Ovien maalaus vaatii useita vaiheita. Harmaa ja hilseilnyt pinta hiotaan nukattomaksi. Sen jälkeen ovet pohjamaalataan. Sitten seuraavat väli- ja valmismaalaus vernissalla ohennetulla öljymaalilla ja viimeiseksi paljaalla öljymaalilla.

6 Tärkeä vinkki!

Maalarimestari-Kaisa tekee yhteistyötä johtavan luonnonmukaisia maaleja ja pintakäsittelyaineita valmistavan yrityksen, Sateenkaari Perinnetaito Oy:n kanssa. Siksi hän tuntee jokaiseen kohteeseen sopivat aineet ja menetelmät. Perinnemaalari maksaa itseään takaisin hankkimalla vanhoilla resepteillä valmistettuja, luonnonmukaisia maaleja.

5. Kunnostuksen perusteellisuudesta

Suomessa on vielä 1700-luvun säilyneitä hirsirakennuksia ja paljon enemmän arvokasta rakennusperintöä sitä seuraavilta vuosisadoilta. Vanhinta talonpoikaista rakennuskantaa punamullattiin vain harvoin. Yleensä talot jätettiin harmaantumaan ilman pintakäsittelyä. Esikuvat hirsitalojen maalaukseen tai vuorilaudoitukseen tulivat kartanoista ja pappiloista 1800-luvulta alkaen.

Entisillä rakentajilla oli luontaisen kauneustajun ja kädentaiteiden lisäksi muitakin etuja. Ulkovuoraukseen, oviin ja ikkunoihin käytetty puutavara oli ennen kovempaa ja kestävämpää kuin tehometsätalouden aikoina. Hirret olivat jyrkempiä ja kattopäreitä tehtiin lähes joka kylällä. On siis syytä säilyttää lahoamaton ja käyttökelpoinen puuaines paikoillaan pienistä ”kauneusvirheistä” ja ajan hampaan puuraisuista huolimatta.

Vanhan talon museaalinen restaurointi täysin alkuperäiseen, rakentamisen jälkeiseen kuntoon saattaa olla siten liian vaativa ja kallis tehtävä rakennusajasta riippumatta. Eri aikoina vedetyt maalikerrokset pitäisi poistaa ja kaikki vähänkin huonokuntoiset puu- ja metalliosat korvata saman ikäisillä tai entiseen malliin tehdyillä komponenteilla.

Kunnostuksessa on otettava ”järki käteen”. On olemassa se kultainen keskitie museaalisen mission ja kaikki uusiksi –mentaliteetin välillä. On etuoikeus nauttia menneiden sukupolvien työstä ja ajan patinasta siten että myös talon nykyinen käyttö ja toimivuus pääsevät esille.

Sysmän 1898 valmistuneen Säästöpankin ja sittemmin teatteritalon entisöinti toi alan ammattitaitoa paikakunnalle.

Vanhat rakennukset ovat harmonisessa yhteydessä ympäröivään luontoon, maisemaan ja rakennuskantaan.

Jokainen kiinteistönomistaja voi pitää perinnöstään huolta omien voimavarojensa mukaan. Tärkeä on, että kunnostusta tehdään suunnitelmallisesti, asiantuntevasti ja oikeilla välineillä.

6. Maalaus- ja pintakäsittelytöiden järjestelyistä

- Maalustöiden lämpötila on minimissään n. +15.
- Sähköt tarvitaan.
- Wc- järjestely on hyvä olla olemassa, jos paikalla ollaan kokopäivätoissa.
- Ota huomioon lattioiden, ikkunoiden yms. suojaukset ja kalusteiden siirrot.
- Sovi materiaalien hankinnoista.
- Telineiden pystytys- tai purku tai nostolaitteen vuokraaminen on huomioitava.
- Sähkö-, lvi- ja rakennustyöt on koordinoitava joustavasti.
- Eläimet sotkevat itsensä maalattuihin seiniin ja ovenpieliin.
- Ikkunan karmeja ja puitteita paikallaan maalatessa on ikkunat avattava ja jätettävä kuivumaan avonaisina.
- Maalaus suoritetaan tavallisesti vähintään kahteen kertaan siistin lopputuloksen aikaan saamiseksi.

7. Perinnemaaleista

Luonnonmukaisten pintakäsittelyaineiden, maalien, lakkojen, vahojen, liimojen yms. valmistuksen perinne on hyvin vanha. Kun teknokeemian tuotteiden rynnistys Suomessa 1960- ja 70-luvuilla alkoi, niin se hautasi miltei tyystin alleen vanhat perinteiset menetelmät. Seurasi 20-30 vuotta kestänyt kausi, jolloin kehitettiin pääasiassa vain maaöljyyn pohjautuvia tuotteita.

Tänä päivänä kiistellään aivan turhaan siitä, ovatko luonnosta saatavat pintakäsittelyaineet ja teknokeemian vastaavat tuotteet kestävyydeltään ja laadultaan yhtä hyviä. Lähtökohta on väärä, sillä valistunut kuluttaja katsoo ensisijaisesti sitä, mistä ko. tuotteet on valmistettu. Synteettisiin muoveihin ja keinohartseihin perustuvat maalit, liimat, lakat, vahat yms. ovat itsessään ongelmajätteitä.

Kysymys on osittain eettisestä valinnasta uusien maaöljyyn pohjautuvien tuotteiden tai kasvi- ja eläinkunnasta saatavien uusiutuvien raaka-aineiden välillä. Toinen ja ehkä vielä ratkaisempi luonnonmaalien etu ovat niiden ominaisuudet.

Perinnemaalit toimivat yhteen hirsi- ja muun puupinnan kanssa. Ne suojaavat ja peittävät kestävästi mutta eivät tukehdata ja sulje hengittävää puupintaa. Uusintamaalaus on helppoa, koska perinteiset maalit voidaan harjata ja muuten poistaa vaivattomasti. Lisäksi perinnemaalipinta ikääntyy kauniisti ja sen värisävyt sopivat suomalaiseen luontoon ja maisemaan.

Perinnemaaleista lisää: kts. www.sateenkaariperinnetaito.fi

Termejä

Maalaus

Öljymaali on arkikielessä "lateksimaalin" vastapari. Se on liuotinhenteisten maalien yleisnimeksi muodostunut termi.

Lateksimaali"- kts edellinen on vesiohenteinen .

Perinteinen öljymaali on alkuperäiseen tapaan tehty, vernissaa ja väripigmenttejä sekä maalityypistä riippuen vanhoja apuaineita sisältävä maali.

Kuultomaalauksessa pohjan väri kuultaa läpi sekoittuu kuultomaalin sävyyn.

Peittomaalaus peittää kuultomaalatun pohjan. Vaalea peittyy tummalla vähemmillä kerroksilla kuin tumma vaalealla. Maali ei hävitä normaalilla kerrospaksuudella pinnan epätasaisuuksia.

Seinänpäällystys ja tapetointi

Pinkopahvi on naulaamalla reunoistaan seinään tai kattoon kiinnitetty seinänpäällyste. Pinkopahvia voidaan oikaista, kiinnittää uudelleen sekä paikata. Pinkopahvilla voi päällystää seinien lisäksi kattoja.

Ensopahvi on naulaten seinään kiinnitetty, paksu, hennosti "raidallinen/ruudullinen" pahvi. Sen paikkaaminen ja oikominen on haasteellisempaa. Huomaa, että pahviseinät elävät kosteusvaihteluiden mukaan.

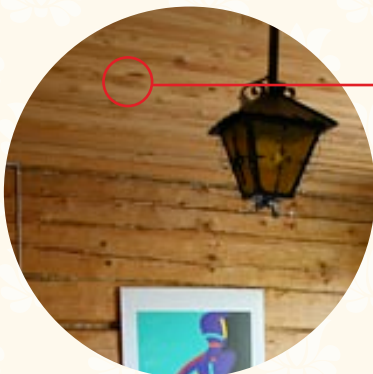
Paperitapetti on suositeltavin laatu epätasaisissa seinäpinnoissa kuten vanhoissa pahviseinissä.

Vuorilautojen alle tulee useimmiten kiinnittävä rakenne eli **koolaus**, eriste esim. selluvilla ja tervapahvi.

Sokkeli on perusta jonka päälle talon runko on rakennettu. Hirsitaloille riittävät usein myös peruskivet.

Vesilaudat estävät sateen valumisen seinää tai sokkeliä pitkin.

Laipio on sisäkatto.

Puite/poka on ikkunan sisimmäinen avattava osa.

vuorilauta

Marmi on osa joka kehystää puitteita ja ikkunalasia.

vesipelti

pystyväläkarmi eli postipuu.

kehyslistat ja profiili

kehyspuu

Vuorilauta

karmi

peili

Tarjouspyyntö

Kohteen yleiskuvaus (pohjapinta-ala, kerrosluku, pintakäsittelyhistoria, materiaalit):

Liitä mukaan kuvia rakennuksesta ja ympäröivästä maastosta, jos mahdollista!

Omistaja/työn tilaaja:

Osoite:

Puhelin:

Sähköposti:

Haluttu aikataulu:

Ly-tunnus:

Oletteko käänteisen alv:n piirissä:

Kunnostuksen tarve:

Koskeeko tarjouspyyntö jotain tiettyä osaa, työvaihetta vai kokonaistoimitusta:

Suojauksen, telineiden/nostokorin tarve (asutaanko talossa samanaikaisesti):

Kaavaillut materiaalit ja menetelmät (jos tiedossa tai määritelty):

Tunti- vai urakkatyö:

Tarvitsetteko apua tukihakemusten täyttämässä:

Rakennuksen osia

Lisätkää sanoja joita haluatte suomentaa:

Handwriting practice lines consisting of 18 horizontal dotted lines on a white background.

